

Posudek na bakalářskou práci Marka Jáče *John Adams a Thomas Jefferson: Dva pohledy na charakter USA*

Práce má zajímavě, byť nikoli úplně původně stanovený badatelský cíl, totiž porovnat a zhodnotit možné cesty vývoje státu vzniklého tzv. na zeleném drnu, avšak zatíženého regionálními vzorci tradic a zažitých politických, náboženských a občanských modelů. Tyto vývojové možnosti, nebo spíše představy o jejich podobě a realizaci jsou v historické literatuře obvykle personifikovány v osobách T. Jeffersona a A. Hamiltona, autor práce tedy zvolil vítanou obměnu. I když platnost tvrzení, že američtí prezidenti „měli možnost ovlivnit počáteční vývoj Spojených států podle svých představ“, je vzhledem k vládnímu systému USA limitovaná, obě osobnosti díky své výrazné profilaci získaly v historické reflexi značný symbolický náboj jako nositelé odlišných vizí.

V úvodu je po formulaci cíle práce vyložen metodicky konzistentní badatelský program, který je dosti ambiciózní, nicméně vzhledem k předem omezenému množství analyzovaných pramenů realizovatelný i v rozsahu bakalářské práce. Literatura je podána výčtově, nikoli z hlediska historických interpretací a autorských priorit, a rovněž není zdůvodněn její výběr z prakticky bezbřehé odborné produkce, nicméně pro účely bakalářské práce shledávám tuto pasáž dostačující (krátké charakteristiky knih jsou podány v úvodu meritorních kapitol). Sympatická je přednost novějších prací, užitečné by byly velmi ceněné studie J. Apoleny, a to jak monografie *Capitalism and a new social order: the Republican vision of the 1790s* (1984), tak články k povaze Jeffersonovy (anti)modernity; autor uvádí pouze její méně známou (a méně původní) studii k J. Adamsovi.

Spíše než metodou komparace postupoval autor metodou paralelní prezentace obou svých hrdinů podle stanoveného plánu. Životopisy obou mužů, byť zdařile shrnuté, představují výtah ze standardních prací a opakují běžně známá data, ve třetí části kapitoly však autor příhodně vystihl dynamiku vývoje vztahu mezi oběma velikány od původně jednotného cíle (americká samostatnost) přes období názorové a stranické konkurence po vzájemnost a empatii dvou velkých státníků po ukončení politické kariéry (v této souvislosti je zajímavá zmínka o zprostředkovatelské úloze Benjamina Rushe, jenž ve schématu amerických vizí představoval další, od obou předchozích odlišný směr). K dešifraci původu politických názorů obou mužů by pomohlo zdůraznění odlišných zahraničních zkušeností – Jeffersona v osvícenské Francii, Adamse v konzervativní Británii.

Podobnou paralelní cestu se závěrečným komparujícím shrnutím zvolil autor i pro další téma, tedy politické myšlení, jemuž je věnováno jádro práce. Autor jednotlivé, pro svoji typičnost vhodně zvolené texty z dílny J. Adamse spíše sumarizuje než analyzuje a interpretuje, nicméně podařilo se mu velmi dobře vystihnout jejich přínos z hlediska kompozice vlády i vztahu mezi vládou a společností. Autor správně zdůraznil Adamsovy argumenty pro bikamerální systém a zejména jeho obranu menšinových (majetkových) práv a politickou funkci elit, což byla v době revoluce konané ve jméno většiny („lidu“) odvážná a předvídavá myšlenka (tyto názory vtělil Adams zejména do návrhu massachusettské ústavy 1780). Ke kvalitní pasáži věnované Obráně by dále přispěl poukaz na širší osvícenský kontext, fakticky diskuse mezi zastánci organického (francouzští kritici absolutismu) a mechanického (britský vládní systém) modelu reprezentativní vlády. Jeffersonovy texty autor ve srovnání s inspirativním Adamsem celkem pochopitelně „odbyl“, nicméně v *Notes on Virginia* by v kontextu práce stálo za uvedení autorovo rozčarování z vlády „lidu“, jejíž praktickou stránku Jefferson poznal v podobě diktatury revolučních sněmoven, a jeho následné hledání kontrolních mechanismů. Kentucká a virginská rezoluce byly naproti tomu účelové texty,

kteře se systému vlády nijak zásadně nedotýkaly a nepolemizovaly s jeho unijní podobou; obávám se, že tyto texty nemají pro autorovu „diskursivní analýzu“ žádný význam. Ačkoli Jefferson byl ve srovnání s Adamsem mnohem méně původní politický myslitel, spíše obratný sumarizátor dobových názorů, pro účely komparace je tato stručnost poněkud zavádějící.

Závěrečná komparativní analýza je tak opět spíše inteligentní prezentací Adamsových názorů a úvah nad nimi než srovnávání a vážení názorů obou politiků podle jednotlivých témat (např. vztah lidu a vlády, role elit, povaha a limity suverenity lidu, systém check and balances atd.). Přesto autorova charakteristika politické filozofie obou mužů obsahuje řadu výborných postřehů, které svědčí o dobrém pochopení příčin a povahy názorových shod i odlišností. Tato partie práce (33-36) je nejhodnotnější nejen z hlediska myšlenkového přínosu, ale i pro svědomitou práci s prameny a schopnost jejich interpretace. Zatímco porovnání politické výkonnosti obou prezidentů může být opět záležitostí obratné literární kompilace, stručný závěr o jejich historickém druhém životě působí svou originalitou.

Drobné překlepy a občasná, byť dosti vzácná stylistická neobratnost („nejrelevantnější“ s. 11) či kolokviální výraz („háklivý“ s. 24; harvardská univerzita je tolerovatelným výrazem, ale odborné prezentaci studenta IMS by prospělo korektní označení instituce) nekazí celkový příznivý dojem z inteligentního a literárně zdařilého textu. Vzhledem k přítomnosti všech požadovaných formálních i odborných atributů **doporučuji tuto bakalářskou práci k obhajobě s návrhem hodnocení výborně.**

1. června 2011

Prof. PhDr. Svatava Raková, CSc.